

Informazioaren filosofiatik informazioaren kulturaren filosofia

ADAM BRIGGLE
CARL MITCHAM

Twente University-ko Filosofia Saileko ikerlaria
Colorado School of Mines unibertsitateko irakaslea

1990eko hamarkadaren hasieratik, Luciano Floridi informazioaren filosofia bat garatzen aritu da. Filosofia mota hori teknologiaren filosofiari aurrez aurre jarri zaio gizakiaren mundu berria ulertzeko. Onar daiteke informazioa dela, eta ez teknologia hutsa, egungo munduaren ezaugarri bereizgarriena. Ikerketa klasikoetatik eta filosofiaren historiatic abiatuz, eta filosofia analitikotik eta pragmatismotik zehar pasatuz, Floridiren ikusmoldeak teoria eta praktika hedatzen ditu. Teoriari dagokionez, logikan eta epistemologian dihardu batez ere; praktikan, bestalde, etika eta informazioaren teknologiaren eta humanitateen arteko erlazioak ditu buruan. Guk Floridiren lana laburtuko dugu artikulu honen testuingurua prestatu ahal izateko. Arreta bere lan praktikoa jarriko dugu, etikan, etorkizuneko ikerketarako zerbait iradoki baikenezake. Batez ere, zera esan nahi dugu: informazioaren filosofiak eta ikerketa kulturelek elkarreragin ona izan dezaketela. Bi komunitate horiek etekina atera dezakete honako hausnarketaz arduratzen baldin badira: nola erabil daiteke kultura informazioa interpretatzeko, eta nola erabil daiteke informazioa kultura interpretatzeko.

Iradozikun horiek badute atzealde bat: informazioaren filosofiaren eta teknologiaren filosofiaren jatorri historikoa nahi dugu erkatu. Beste toki batzuetan esan izan den moduan (ikus Mitcham 1994), teknologiaren filosofiak bi erro ditu: bata, ingeniariaren komunitatean sorturikoa, teknologiaren ikuspegi *hedakorra* da; horrek teknologia modu erabat gizatiarrean ikusten du eta bizitzaren arlo guztietara zabalitzen du. Besteak, humanitateetan sorturikoak, teknologia gizakiaren dimentsio murriztu gisa ikusten du. Erro hori *murriztailea* da. Kasu horrek analogo bat aurkitu du informazioaren filosofian: batetik, informazioaren nozioa kritikoki onartzen dutenak daude (hedakorrak), eta, bestetik, informazioaren aplikazioa murriztuta dagoela ikusten dutenak daude (Mitcham 2004). Gure helburua hemen bien arteko zubia eraikitzen ahalegintzea da. Horretarako, lehenengo eta behin, kulturaren hausnarketa kritikoa egingo dugu, hori baita posizio murriztailearen giltza kontzeptua. Informazioaren filosofiaren sarrera egin eta gero, hausnarketak hiru urratsetan datoz: (i) kulturaren beraren analisi laburra, (ii) kulturaren eta informazioaren arteko erlazioaren azterketa, eta (iii) iradozikunak kasu-azterketa baterako.

Informazioaren filosofia

Informazioaren garaian bizi gara. Ekonomia garatuenak informazioaren gero eta mendekotasun handiagoa dute, eta eguneroko bizitza eta kultura ere informazioaren ekoizpenak, komunikazioak eta prozesamenduak eratzen dute neurri handi batean. Eraldaketa horren motorra informazio eta komunikazioaren teknologien (IKT) garapena eta hazkundea dira nolabait. Horien artean teknologia zaharrak —irratia, telebista, telefonoa— eta berriak —Internet— daude. Nahiz eta modu askotan onuragarriak izan, IKTek ere «beraien izaera kontzeptuala eta beraien ondorioak ulertzeko dugun gaitasunaz harago doaz, arazo berriak sortuz» (Floridi 2009). Egoera hori zuhaitz batenarekin konparatzen du

Floridik: adar teknologikoak bere erro etiko, kontzeptual eta kulturalak baino azkarrago eta zabalago ari dira hazten. Desoreka horrek zera esan nahi du: «edozein informazio-gizartek premiazko eginkizuna duela, alegia, informazioaren filosofia bideragarri bat sortzea» (Floridi 2009).

Floridik (2002) honela definitzen du informazioaren filosofia, alegia, ondoko bi betebeharrak hauek ikertzen dituen filosofiaren arloa da: (a) informazioaren oinarritzko printzipioen eta izaera kontzeptualaren ikerketa, haren dinamika, erabilera eta zientziak kontuan hartuz, eta (b) metodologia teoriko-informazionalen eta konputazionalen lanketa, horiek arazo filosofikoei aplikatzeko. Hortaz, informazioaren filosofiak «Zer da informazioa?» galderari nahi dio erantzun. Horrek diskurtsoaren auzi garrantzitsuak eta arlo osoak berregiten lagundu du, Floridiren informazioaren etikaren teoria erabiliz laburki erakutsiko dugunez. Gure tesiak zera dio: kultura kontuetan, informazioaren filosofiak ere bide egokia eskaintzen du.

Bere teoria aurkezteko, Floridik *infosfera* kontzeptua dakar. Horrek

informazio-entitate guztiek osatzen duten ingurune informazional osoa denotatzen du [...]. (Berriazko) jauzi bat da, ikusmolde semantikotik (*infosfera* edukien espazio gisa ulertuta) ikusmolde ontikora (*infosfera* informazio-entitateek populatzen duten ingurumen gisa ulertuta) (Floridi 2007a: 4).

Jauzi hori munduaren ber-ontologizatze prozesu baten emaitza da. Bere izaera intrintsekoa eraldatzen du eta orain mundua beste modu batera uler dezakegu, Floridiren arabera. Orain mundua, biosfera ez ezik, infosfera ere bada.

Informazioa gure ekosistema bihurtzen ari da eta gu informazionalki integraturiko *infor*-ak (organismo informazional konektatuak) bilakatzen (Floridi 2007a: 5-6). Metafisika horretan oinarriturik, Floridik 'ingurumenaren etika berria' proposatzen digu, antropozentrismo, biozentrismo eta baita ekozentrismotik ere 'ontozentrismora' hedatuko dena. Hots, 'existentzia' nahi du ordezkatu eta 'gizatasuna'

edo 'bizia' jarri balioen *locus* bezala; hau da, estatus morala emango diguten osagai gisa. Eta moralitasunaren erdigunea izan daitekeen hori heda daiteke eta

izakiaren edozein instantzia informazionalki ulertzea barneratu [...]. Zentzu horretan, informazioaren etikak zera defendatzen du: edozein eitek, *izatearen* adierazpen gisa, duintasuna duela, existentzia eta esentzia moduek osatzen dutena (Floridi 2007a: 9).

Kulturarekiko interesa

Jakina, Floridiren informazioaren etika eztabaidagarria da eta kritikak jaso ditu —adibidez, Spence-rena (2009)—. Baina argi uzten du etikaren eta informazioaren arteko erlazioak bilatzea lan emankorra izan daitekeela. Informazioaren eta kulturaren arteko erlazioak bilatzeak ere antzeko onurak ekar ditzakeela esatea gustatuko litzaiguke. Floridiren arabera, informazioa lau modu desberdinetan uler dezakegu: (1) zerbaiti buruz (esaterako, pertsona baten adina, pisua edo altuera), (2) zer edo zertarako (adibidez, nola egin pastel bat edo autoa nola gidatu), (3) zerbait gisa (esate baterako, informazio genetiko), eta (4) informazioa zerbaitean (adibidez, hiri bateko egitura edo kaleen patroia). Lehenbiziko hirurak Albert Borgmann-ek (1999) bereizi zituen jada: hurrenez hurren, errealitateari buruzko informazioa (informazio zientifikoa), errealitateko informazioa (ingeniariei diseinuak) eta informazioa errealitate gisa (musika, irudi digitalak) modura etiketatu zituen. Bien, Floridiren eta Borgmannen, hiru zentzuetan, informazioa kultura motaren bat izan daiteke, batzuetan goi-mailako kulturatzat ulertua. Floridiren laugarren zentzuan, kulturaren egiturak (baita herri kulturarenak ere) informazio-forma legez deskriba daitezke.

Hala ere, zerbait izatekotan, kultura informazioa baino kontzeptu konplexuagoa (eta eztabaidatuagoa) da. Hori dela eta, hobe da «kulturaren» esanahiak eta erabilerak kontuan hartzea hasieran, informazioarekin izan ditzakeen konbinakete-

tara jo aurretik. Kulturaren teoria ongi artikulatuak aurki ditza kegu gizarte-zientzietan eta politologian. Esaterako, XX. mendearen erdialdeko iturri batek (Alfred Kroeber eta Clyde Kluckhohn antropologoek 1952an idatziriko *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions*) kulturaren 164 definizio batu zituen. Kulturaren filosofiak eskuarki onartzen ditu erabilera horiek eta beren gainean argudiatzen saiatzen da, kultura giza-jarduera moduan ikusiz. Ernst Cassirer-ek dioenez, adibidez, gizakiak bereizteko beren emaitzetara jo behar dugu, eta horiek kultura sortzen duten sinboloen forma hartzen dute. Eta sinboloek, gainera, beren egiturak dituzte.

Baina desberdintasun funtsezkoena kulturaren eta naturaren artekoa da. Kontraste horretan, natura gizakiaren jarduerarekiko independentea dena da; Aristotelesek esan zuen bezala, bere mugimendu eta geldialdirako motorra bera da. Kultura, bestalde, gizakien jardueraren menpe dago, eta, halaber, hura islatzen du —gizakien portaeraren patroia edo *ethos*-a litzateke—. Gure «natura» hitza latineko «natura» horretatik dator (grekoen «*physis*»), eta gauza bera esan daiteke «kultura» hitzaz. Halere, «kultura» hitzak badu zerbait gehiago komunean latineko «*mos*» (singularrean) eta «*mores*» (pluralean) hitzekin; horiek dira grekoen «*ethos*» itzultzen dutenak, eta, azkenean, «moral» hitza bihurtu dena. Beraz, sarritan, kultura eta morala, edo moralitasuna, baliokideak dira, batez ere gizabanakoen edo taldeen portaera bereizgarrien patroiak deskribatzeko erabiltzen direnean. Eta *ethos*-aren edo moralaren azterketa filosofikoari normalean *etika* edo *filosofia morala* deitzen diogu.

Aro modernoan, kulturaren nozioa etikatik edo filosofia moraletik harago hedatu da, gizarte-zientzien termino tekniko bilakatu da. *Kultura*, gainera, diziplinarteko arlo berri baten gune bihurtu da dagoeneko, hots, *ikerketa kulturalen* gunea. 1960ko hamarkadaren erdialdean sortu zen, marxismoaren eraldaketa modura. Esaterako, Raymond Williams-en *materialismo kulturalak* diziplina eta tradizio intelektual desberdinak lotu zituen. Kultura, Williamsen arabera, bizitzeko

modua sortu eta eratzen duen prozesu produktiboa edo sistema konstitutiboa da. *Culture and Society* (1958) liburuan dioenez, kulturaren ideia Iraultza Industrialak ekarritako aldaketei pentsamenduan eta sentimenduetan emandako erantzuna da. Tesi horrek egungo Informazioaren Iraultzak kulturari izan ditzakeen eraginaren inguruko galderak sor ditzake.

Pentsamendu marxistak kulturaren formak super-egituraren tontor gisa ikusten zituen, azpian oinarri politikoa eta ekonomikoa zegoelarik. Williams, Adorno, Horkheimer eta Gramsci, bakoitzak bere erara, marxismo klasikoa egokitu zuten 'industria kulturalaren' arriskuak aztertuz, horren funtzioa kontrol sozial eta politikoa zela uste baitzuten. Kapitalistek, haien ustez, ez zuten soilik indar hutsa edo presio ekonomikoa erabiltzen boterea mantentzeko; bazituzten beste baliabide batzuk ere: entretenimendu kapitalistak, adibidez, egungo kulturaren baitan gaudela esaten digu, baina gure bide kulturalak zein izan behar duten esanez. Mota horretako argudioek ezkertiarren kezken erdian kokatu zuten kultura, klaseen antagonismoari garrantzia kenduz nolabait.

Gramsciren oinarritzko kontzeptua *hegemonia kulturala* zen. Horrekin, talde batek —edo klase batek— kultura ustez anitz bat nola goberna dezakeen adierazi nahi zuen. Baita ere, ondorio gisa, kultura hori gure eguneroko jardueretan nola sar daitekeen eta nola eman diezaiekeen forma gure usteei, era horretan menderapen sistema konplexuak eratuz. Geroago, hegemonia kulturalaren nozioak teknologiaren filosofian aurkitu zuen bere txokoa Marcuse (1964), Andrew Feenberg (1999, 2002) eta beste batzuei esker, gizartearen teoria kritikoaren ildotik. Adibidez, Feenberg arabera, kultura materiala edo teknologikoa hegemonia babesteko erabiltzen da askotan; menderapen forma hori hain dago errotuta gizartean, ezen naturala bailitzan onartzen baitugu askotan. Dena dela, kontzeptua (hegemonia kulturala) teknologiaren filosofiaren beste tradizio batzuetan ere aplikatu izan da. Esaterako, Michel Foucaultek zioen 'egia' teknologikoek hegemonia nagusia osatu eta berrekoizten

dutela. Albert Borgmannen filosofian, dispositiboen paradigmak hegemonia kultural motaren bat ekartzen digu gogora, non dispositibo teknologikoek jarduera eta uste partekatuen multzo homogeenak babestu eta berrekoizten dituzten (1984; ikus orobat Heikkerö, zenbaki honetan).

Borgmann teknologiaren filosofiaren figura bitartekaria da, ikusmolde «klasikoaren» eta «biraketa enpirikoaren» artean baitago. Askok ikerketa kulturalen ondoan jartzen dute, eguneroko bizitzaren jardueren eta esanahien aztertzaile gisara. Izan ere, beldurrik gabe esan dezakegu teknologiaren filosofia enpirikoa *kultura materialaren ikerketa* dela, edo giza esanahitasunaren ikerketa artefaktu eta sistema teknologikoak diseinatu eta erabiltzerakoan (ikus Verbeek 2005). Horrek zera esan nahi du teknologiaren filosofiarentzat, alegia, arlo horrek eta ikerketa kulturek auzi berberak jorratu beharko dituztela —generoa, garapena, iraunkortasuna, agentzia, identitatea, globalizazioa, lana...—. Baina teknologiaren filosofiak batez ere eraldaketa kulturetan zehar teknologiak duen rola ulertu beharko du, berrikuntza eta hedapenetik akulturaziora arte.

Informazioa — Kultura

Onartzen da oro har egungo munduak etengabeko aldaketa kulturala bizi duela, informazioa eta informazioaren teknologiak bereziki garrantzitsuak izanik prozesu horretan. Horrek bi auzi sortzen dituela sostengatzen dugu. Bate-tik, mintza al gaitzke 'informazioaren kulturaz' kultura mota berezia balitz bezala? Bestetik, 'informazioa kultura gisa' ulertzeak 'kultura informazio gisa' auzira eramaten gaitu; hau da, kulturak berak informazio mota berezi bat osatzen duenez ikustera.

Bigarren aukerak kultura ezaugarritzeko diziplinen arteko ahaleginak hartzen ditu kontuan. Aukera izugarria dago informazioaren filosofiatik ekarpenak eskuratzeko, kulturaren definizio anitzek informazioa inplikatzeko baitute ia beti.

Kultura, askotan, jardueretan eta objektuetan (eta horien bidez) sortzen, hedatzen, eratzen, erakusten, komunikatzen eta erreproduzitzen diren sinboloen eta esanahien bitartez ezaugarritzen da. Informazioaren filosofiak esanahien ikuspegi balioduna ekar dezake. Bide bat, arlo horretan, psikologia ebolutiboarena litzateke, horrek giza gogamena informazioa prozesatzeko sistema gisa ulertzeko interesa baitu. Zehatzago esanik, *memetika* arlo neodarwindarra aurrera eramaterik badagoela uste dute, hori informazio kulturalaren transferentziaren eredu ebolutiboak ulertzeko ikuspegia izanik. Memeak informazio unitate auto-erreplikanteak dira, geneen antzekoak: memeek informazio kultura kodetzen dute; geneek, bestalde, informazio biologikoa.

Baina lehenbiziko aukera interesatzen zaigu guri: informazioa kultura mota bat da. Zer esan nahiko luke informazioa kultura motaren bat dela pentsatzeak? Hasiara batean, ez genuke jada informazioa kultura kodetzeko eta transmititzeko bitartekari neutro bezala tratatuko. Zentzu horretan, beraz, informazioa, kutxa ez ezik, edukiak ere bada. Marc Ambinder-ek (2008) «komunikabide berriei» eta Estatu Batuetako presidentearen politikari buruz esaten duen moduan, «Batu» nozio horrek, eta bere izenean guda zibilean (1860-1865) borrokatzeak, egunkarien indarrari esker irabazi zuen sinesgarritasuna, horrela hurbildu baitzen auzia eta batasunaren ideia indartu. Informazioa, transmititu ez ezik, eraldatu egiten da. Marshall McLuhan-en (1964) hitzetan, «(komunikabidea da mezua». Etikaren funtsezko auziak errealitatearen arabera jokatzeko moduari dagozkiola ikusirik, badaude zioak informazioaren teknologiek nolako errealitatea sortu eta erakusten duten aztertzeak. Halaber, badago premia gizabanako bakoitzak askatasunaren zer nolako ikuspegia duen analizatzeko. Williamsek sostengatu duen bezala, «(komunikabidea mezua baldin bada», orduan zer leku geratzen zaio gizabanakoari kulturari forma emateko?

Informazioa «zerbait berria dakarren berrikuntza» baldin bada —definizio arrunt bat da hori—, orduan gerta liteke in-

formazioaren kultura bat ere ez existitzea bere identitate propioarekin, identitate hori beharbada informazioaren teknologien nonahikotasunak emango bailioke. Ikuspegi horren arabera, nahiz eta gu informazioaren gizartean bizi ahal izan (ikus Castells 1996, van Dijk 2006), gizarte horrek ez ditu forma kultural berriak sortarazten. Ordea, existitzen diren kulturek eta ideologiek informazioa eta informazioaren teknologiak erabiltzen dituzte horiek bide neutroak bailiran, beren balioak eta jarduerak kodetu, komunikatu eta zabaltzeko.

Jakina, aspalditik dago ikerketa kulturalak zabalduriko mezu giltzarri bat; horren arabera, informazioak eta informazioaren teknologiek, kultura transmititu beharrean, moldatu egiten dute. Floridi, Charles Ess eta beste batzuk *Intercultural Information Ethics* (IIE) arloa ari dira garatzen (ikus Ess eta Thorseth 2006, Ess eta Hongladarom 2007), eta guk horren tesi nagusi bat hartzen dugu: informazioaren teknologiek inpaktu, diseinu eta erabilera anitzak dituzte kulturen arabera eta, beraz, beharrezkoa da desberdintasun horiek ikertzea europar eta europar ez diren ikuspegi kulturaletatik.

Alabaina, ikerketa kulturalak beste gauza bat ikusten laguntzen digute, alegia, informazioaren kultura ezin dela soilik ulertu alde aurretik ezarritako kulturen gain eragina duen 'kanpotiko' informazio modura. Aitzitik, informazioaren kulturak informazioaren kultura desberdinak aintzat hartzeko eskatzen digu, horien balioak eta jarduerak informazioaren inguruan osatuko baitira. Informazioa kultura gisa ikusi behar dugu, ez soilik kulturarako, edo kulturaren barnean, edo kulturari buruz. Fenomeno horri hainbat izen jarri zaizkio, esaterako 'komunikabide berrien kultura', 'Internet kultura' eta 'ziberkultura'. Kultura horiek modu konplexuetan erlazionatzen dira informazioaren gizartean dagoeneko existitzen diren beste kultura batzuekin, eta harreman horiek ulertzea da informazioaren kulturaren filosofia-erantzako eginkizun garrantzitsu bat.

Ikusitakoaren inguruko beste auzi bat informazioaren kulturen kopuruarena da: horrelako zenbat kultura daude infor-

mazioaren gizartearen barnean, bat ala asko? Pentsalari post-moderno batzuek —beharbada ironikoki— bat dagoela diote eta funtsezko ezaugarrien bila jarri dira —informazioaren saturazioa, autoritate epistemiko eta politiko zentralizatuen beheraldia, indibidualismoa, abiadura, kontsumismoa, merkantilizazioa, eta abar (ikus Brey & Søraker, argitaratzeak)—. Informazioaren kulturaren filosofiarako, interes berezikoa da Jean Baudrillard-en jauzi teorikoa ondasunen ekonomiatik ikurren eta espazioen ekonomiara (Baudrillard 1995). Modu oso egokian, batzuetan gaurko aroari simulazioaren aroa deitu dio, eta ez informazioarena. Alternatiba moduan, Baudrillardek dio bizitza ‘informazio mota’ berri bat bezala dagoela gobernatuta, eta ideia horretan Borgmannen ideia batekin dator bat, hots, informazioaren kulturaren errealitatearekiko kontaktua galtzeko arriskuan gaudela.

Nolanahi ere, badaude beste teoriko batzuk kontrako tesia sostengatzen dutenak. Hau da, ziberkultura edo informazioaren kultura anitz ditugula. Don Ihde horien artean dago; bere ikuspegia baikorra da eta uste du kultur aniztasun horrek kultura desberdinak fusionatzeko balioko duela, informazioaren teknologiak izanik fusio horiek ahalbidetu eta bultzatuko dituztenak (Ihde 1990). Bestalde, Manuel Castellsen lau ‘Internet kultura’ identifikatzen ditu *The Internet Galaxy* (2001) liburuan: tekno-meritokratikoa, hackerra, komunikazio birtualarena eta enpresena. Bakoitzak jardueraren eta uste propioak erakusten ditu, baina denak garatu dira Internetekin izandako harremanen inguruan.

Floridiren (2007b) ekarpena posizio monista eta pluralista horien artean kokatuz uler genezake. Batetik, bere ustez, bereizketak lausotu egin behar dira, eta hori da informazioaren kulturaren betebeharr nagusietako bat. Uste du ziur asko gu garelako ‘online’ eta ‘offline’ egoeren arteko esperientzia izango duen azken belaunaldia. Izan ere, (a) informazioaren erre-presentazio digitalizatuak gero eta gehiago dira, eta forma anitzekoak; (b) teknologia eramangarri oso txikiek etengabeko ‘online’ komunikazioa mantentzeko aukera ematen di-

gute, gauzen Internet bat osatuz; eta (c), ondorio gisa, informazioaren gizartea ‘informaziozko organismo konektatuen’ multzo ari da bihurtzen; hau da, ‘inforg’ multzo. Bestalde, nahiz eta konektatzeko eta sozializatzeko forma berrietara funtsezko eraldaketa kulturala egon den, forma berri horiek ere beren izaera eta nolakotasunak sakon alda ditzakete.

Adiskidetasuna informazioaren kulturetan

Garrantzitsua da, beraz, informazioaren kulturaren filosofiarako, konektibitate forma berri horien izaera eta nolakotasuna kontzeptualizatzea eta aztertzea. Adiskidetasuna eta beste harreman pertsonal mota batzuk adibide onak dira kasu batzuk aztertzen hasteko, bi arrazoirengatik. Lehenengo eta behin, ezaugarri oso garrantzitsu bihurtu dira media digitalen aroan, Web 2.0 sare sozialak eta Web 3.D mundu birtualak esaterako. Teknologia horiek adiskidetasunaren izaera eta moduetan eragina izango dute, egokia zein desegokia. Bigarrenik, nahiz eta orain arte ikerkuntza soziala eta psikologikoa batik bat ‘online’ adiskidetasuna kontuan harturik aritu, beharrezko hausnarketa filosofikoaren falta nabaritzen da (Cocking & Matthews 2000, Cocking 2008, Briggle 2008).

Hala ere, informazioaren kulturaren filosofiari ez zaizkio adiskidetasunaren analisia egiteko beharrezkoak diren baliabideak falta. Berez, bere ikuspegi propioa beste bi adar filosofikorekin nahasi beharko du. Lehenengoa *adiskidetasunaren filosofia* da, Elisabeth Telfer-ek (1971) ahanzturatik ateratakoa. Horri buruzko egungo argitalpenak, adibidez: Pakaluk (1991), Badhwar (1993), Lynch (2005) eta Vernon (2005).

Bigarrena *bitartekaritzaren filosofia* deiturikoa da; batez ere harreman pertsonalen bitartekaritzaz arduratzen da. Bi ikusmolde bereiz ditzakegu. Lehenbizikoari *filtrazioa* deitzen zaio, bitartekaritza errealitatearen mapa gutxi gorabehera egokitzen deskribatzen duena. Ordenagailuen bitartezko komunikazio egoerak jarduera ‘offline’ zehatzekin erlaziona-

tzen diren beste jarduerak osatzen dituzte, eta lehenengoerikiko desberdintasun bakarria informazio aberastasun gutxiago izatea da, ez besterik. Bigarrenari *berkonfigurazioa* deitzen zaio. Bitartekaritza, horren arabera, mundua egitea da, ez soilik munduaren mapak edo errepresentazioak egitea. Esan izan da ordenagailuen bitartezko komunikazioa mundua hautemateari eta bertan bizitzeari forma emateko agertu dela, jarduera errealetan ('offline' jardueretan) existitzen ez den informazio berriak osaturiko esperientziaren egitura desberdinekin elkarrengatik modu berriak irekitzen baititu. Azpimarra dezagun bi ikusmoldeak erabili izan direla informazioaren teknologiaren inguruko ondorio onak eta txarrak ateratzeko. Filtraioak gauza txarrak bahetik pasatzera behartu ditzake, baina onak ere bai. Berkonfigurazioak sormena bultzatzen du, baina deskonfigurazioa ere bai.

Hau guztia, espero dugu, informazioaren kulturaren filosofian sakontzeko gonbidapen nahiko iradokigarria da. Ez dakigu zehazki nola aurrera egin, eta ez ditugu mugatu nahi ireki diren gaitasun sortzaileak. Hala eta guztiz ere, Floridik egindako lau bideko taxonomia aplikatu diezaiokegu labur. Lau bide horiek honakoak dira: (1) informazioa adiskidetasunari buruz, (2) informazioa adiskidetasunarentzako, (3) informazioa adiskidetasun gisa, eta (4) informazioa adiskidetasunean.

(1) *MySpace*, *Facebook* eta *Friendster* bezalako sare sozialek erabiltzaileei euren profilak sortzen eta euren lagunak profilak buruzko iruzkinak egiten uzten diete. Profil horiek, hortaz, adiskideei buruzko informazio-forma berriak dira. Eztabaidagarria den adibide bat MySpaceren 'top 8' ezaugarria da, horrek gure lagun hoberenak sailkatzen uzten baitigu; baina 'adiskidetasunaren arautegi' mota berria dakar, lagunak besteon ñabarduretan sar daitezkeelako gaizki-ulertze potentzial ugari sortuz. Kontuan izan dezagun hori guztia publikoa dela. Nolako eragina dute adiskidetasunari buruzko informazio forma berri horiek? Jarduera eta balio berriak sortzen al dituzte informazioaren kulturaren?

(2) Adiskidetasunarentzako informazioa ongi uler dezagun, lagunak mantentzeko borrokan ari den jendeari zuzendutako auto-laguntzarako liburuen rolaren antzekoa betetzen duela pentsa genezake. Baina interesgarriagoa da, al-diz, informazioaren teknologiak eguneroko harreman partikularrak sortu eta hobetzeko nola erabiltzen ditugun ikustea, besteak beste *chat* berriketak, testuak, posta elektronikoa eta ikus-entzunezkoak. Baliabide horiek, gainera, ‘offline’ edo saretik kanpoko harremanetan ere erabiltzen ditugu. Eta erabiltzaileek aukerak dituztenez, premiazko galdera filosofiko bat honakoa da: erabiltzekotan, noiz erabili behar da informazioa harremanetarako? Eta zer informazio mota? Ospitalean baldin bazaude, zergatik ez da aproposa e-mail bat bidaltzea eta bai bisita egitea, bietan gauza bera esatera bagoaz? Balio erantsia ikusten diogu ‘hor bertan egote’ horri, eta horrek arreta filosofikoa merezi du informazioaren garai hauetan. Kontuan har dezagun, azkenik, informazioak eskuratzen dituen formen diseinua esplizituagoa izan daitekeela, adiskidetasunaren ikusmolde baten ala beste baten arabera; ikusmolde bat, esaterako, Ivan Illich-en *bizikidetasun* nozioarena da (Mitcham 2007).

(3) Zer esan nahi du informazioa adiskidetasun gisa ulertzeak? Borgmannek (1999) ziur asko modu negatiboan ulertuko luke hori: adiskidetasun-harremanak sentimenduak eta auto-esplorazioa komunikatzera murriztuko genituzke, eta kito. Era berean, ‘online’ harremanak azalekoak direla esan du Zygmunt Bauman-ek, «harremanak soilik zenbakia markatu, berriketan egin eta mezuak bidaltzera ailegatzten direlako» (2003: 23-24). Hortik zera ondorioztatzen da: ‘informazioa’ adiskidetasunari buruz pentsatzeko modu pobretua dela. Sherry Turkle-k (1997), berriz, beste modu batera ikusten du auzia; bere ustez, informazioak identitate eta erlazio askotara hedatzeko aukera ematen digu.

(4) Zenbat informazio eta zer motatakoa aurkitzen dugu adiskidetasun harremanetan? Bitartekaritzaren ikuspegi filtratua sostengatzen dutenen iritzi, funtsezko informazioa

galdu egiten da adiskidetasun mediatuan; horrenbestez, kalitate txikiagokoa da. Beste batzuek diote informazio distorsionatua dela bahetik pasatzen duguna eta, ondorioz, benetako lagunen arteko harreman estu eta jatorragoa ahalbidetzen dela. Esate baterako, Adam Brigglen (2008) berkonfigurazio ikusmoldea onartu du Internetek adiskidetasunean informazio mota berriak adierazten uzten duela defendatzeko. Horrek, ondorio gisa, auto-ezagutza eta intimitate gehiago ekarriko lituzke.

Ondorioa

Informazioaren filosofia informazioaren kulturaren filosofiara hedatzeko asmoz datoz gure iradokizunak. Gure ikuspegiak, beharbada, informazioaren teknologiaren filosofiarako ingeniariaren hurbilketa hedakorraren eta humanitateen hurbilketa murriztailearen arteko tentsioan zubiak eratzeko balioko du. Helburu hori buruan, kulturaren inguruko hausnarketa kritikoak garatzeko bide batzuk erakutsi ditugu, kultura baita ikuspegi murriztailearen giltza hitza. Horrek denak informazioaren analisisa ere onar dezake.

Artikuluaren proposatu ditugun hiru urratsak —kulturatik abiatu, informazioaren eta kulturaren arteko erlaziotik berrera, informazioaren eta adiskidetasuna lantzearen azterketa kasura ailegatu arte— hemendik aurrera egingo dugun lanaren adierazpideak besterik ez dira. Lan horrekin informazioaren filosofia mundu errealekin lotzea espero dugu, mundu hori baita gizakiok sortzen eta garatzen ari gara jarduera desberdinen bidez. Horrek, jakina, Floridik eta enparauek ireki dituzten ikerketa bideak osatuko dituelakoan gaude.¶

[Juan Bautista Bengoetxeak euskaratua]

Bibliografia

- Ambinder, Marc. (2008) «HisSpace», *The Atlantic*, Ekaina, 63-67.
- Badhwar, Neera Kapur. (1993) *Friendship: A Philosophical Reader*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Baudrillard, Jean. (1995) *Simulacra and Simulation*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
- Bauman, Zygmunt. (2003) *Liquid Love: On the Frailty of Human Bonds*. New York: Polity Press.
- Borgmann, Albert. (1984) *Technology and the Character of Contemporary Life*. Chicago: University of Chicago Press.
- Borgmann, Albert. (1999) *Holding On to Reality: The Nature of Information at the Turn of the Millennium*. Chicago: University of Chicago Press.
- Brey, Philip, eta Johnny Søraker. (argitaratzeaz). «Philosophy of Computing and Information Technology». In Anthonie Meijers, arg., *Philosophy of Technology and Engineering Sciences*. Amsterdam: Elsevier.
- Briggle, Adam. (2008) «Real Friends: How the Internet can Foster Friendship», *Ethics and Information Technology* 10/1, 71-79.
- Castells, Manuel. (1996) *The Rise of the Network Society*. New York: Blackwell.
- Castells, Manuel. (2001) *The Internet Galaxy: Reflection on the Internet, Business, and Society*. Oxford: Oxford University Press.
- Cocking, Dean, eta Steve Matthews. (2000) «Unreal Friends», *Ethics and Information Technology* 2, 223-231.
- Cocking, Dean. (2008) «Plural Selves and Relational Identity: Intimacy and Privacy Online». In J. van den Hoven eta J. Weckert, arg., *Information Technology and Moral Philosophy*. Cambridge: Cambridge University Press, 123-141.
- Ess, Charles, eta May Thorseth, arg. (2006) «Global Information Ethics: Cross-cultural Approaches to Emancipation, Privacy, and Regulation», *Ethics and Information Technology* 8/3 (zenbaki berezia), 91-154.
- Ess, Charles, eta Soraj Hongladarom, arg. (2007) *Information Technology Ethics: Cultural Perspectives*. Hershey, PA: IGI Global.
- Feenberg, Andrew. (1999) *Questioning Technology*. Londres: Routledge.
- Feenberg, Andrew. (2002) *Transforming Technology: A Critical Theory Revisited*. New York: Oxford University Press.
- Floridi, Luciano. (2002) «What Is the Philosophy of Information?», *Metaphilosophy* 33/1&2, 123-145.
- Floridi, Luciano. (2007a) «Understanding Information Ethics», *APA Newsletter on Philosophy and Computers* 07/1, 2007ko udazkena, 3-12.
- Floridi, Luciano. (2007b) «A Look into the Future Impact of ICT on our Lives», *The Information Society* 23/1, 59-64.
- Floridi, Luciano. (2009) «The Information Society and Its Philosophy: Introduction to the Special Issue on 'The Philosophy of Information, its Nature and Future Developments'», *The Information Society* (www.philosophyofinformation.net/publications/pdf/tisip.pdf).

- Ihde, Don. (1990) *Technology and the Lifeworld: From Garden to Earth*. Bloomington, IN: Indiana University Press.
- Kroeber, Alfred, eta Clyde Kluckhohn. (1952) *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions*. New York: Vintage.
- Lynch, Sandra. (2005) *Philosophy and Friendship*. Edinburgo: Edinburgh University Press.
- McLuhan, Marshall. (1964) *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York: McGraw-Hill.
- Marcuse, Herbert. (1964) *One-Dimensional Man: Studies in the Ideology of Advanced Industrial Society*. Boston: Beacon Press.
- Mitcham, Carl. (1994) *Thinking through Technology: The Path between Engineering and Philosophy*. Chicago: University of Chicago Press.
- Mitcham, Carl. (2004) «The Philosophy of Information Technology». In Luciano Floridi, arg., *Blackwell Guide to the Philosophy of Computing and Information*. Malden, MA: Blackwell, 327-336.
- Mitcham, Carl. (2007) «El software convivencial», *Argumentos de razón técnica* 10, 19-41.
- Pakaluk, Michael. (1991) *Other Selves: Philosophers on Friendship*. Indianapolis, IN: Hackett.
- Spence, Edward. (2009) «Understanding Luciano Floridi's Metaphysical Theory of Information Ethics: A Critical Appraisal and an Alternative Neo-Gewirthian Information Ethics», argitaratzeaz.
- Telfer, Elizabeth. (1971) «Friendship», *Proceedings of the Aristotelian Society*, 223-241.
- Turkle, Sherry. (1997) *Life on the Screen: Identity in the Age of the Internet*. New York: Simon and Schuster.
- van Dijk, Jan. (2006) *The Network Society*. New York: Sage.
- Verbeek, Peter-Paul. (2005) *What Things Do: Philosophical Reflections on Technology, Agency, and Design*. Itzul. Robert P. Crease. University Park, PA: Pennsylvania State University Press.
- Vernon, Mark. (2005) *The Philosophy of Friendship*. New York: Palgrave Macmillan.
- Williams, Raymond. (1958) *Culture and Society: 1780-1950*. New York: Columbia University Press.